

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף בכיר חינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מאת: הל"ב
החינוך לחיים בחברה

מבוא

מפגש 1

מפגש 2

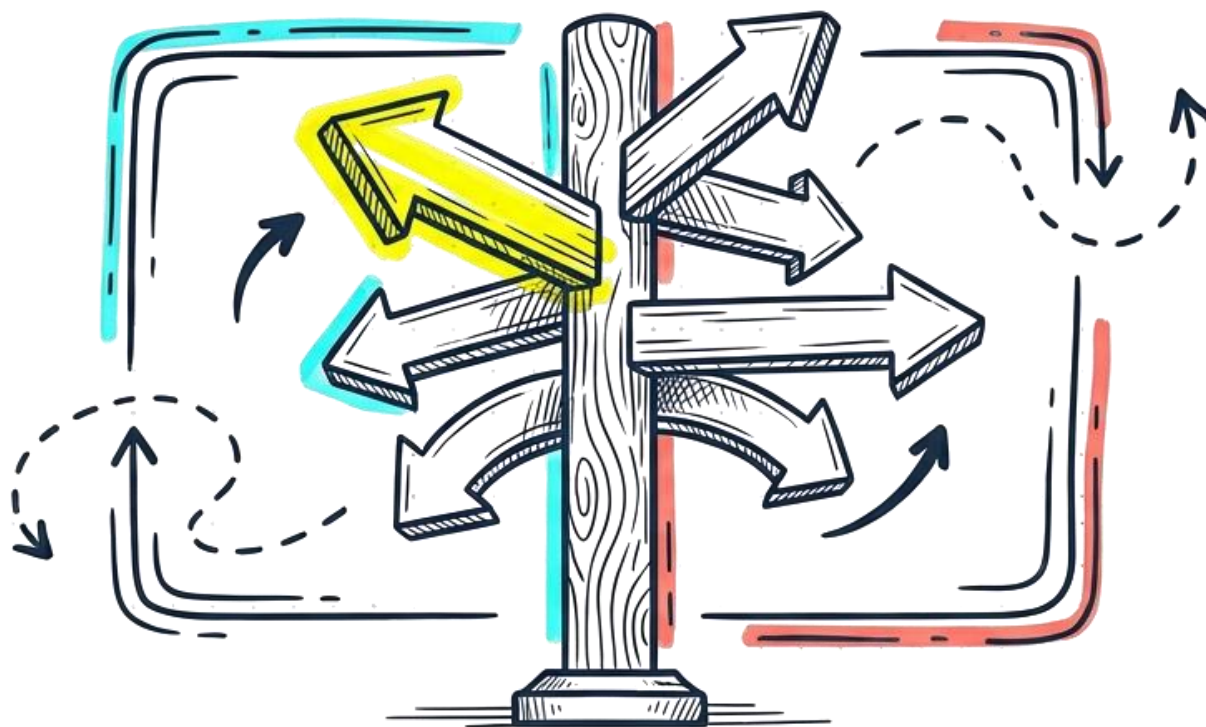
מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

בוחרים - מסע ערכי אל עולם הבחירות

על המסע

רצף המפגשים לוקח את התלמידים למסע מדורג: מהבחירה האישית הקטנה של היום-יום, דרך שיקולי הדעת שמאחורי כל החלטה, אל השיח המכבד עם מי שבחר אחרת, ומשם אל עולם הבחירות הציבוריות: מהו נציג, אילו ערכים חשוב לנו שיהיו לו, וכיצד מתקיים תהליך בחירות שלם. הרצף נחתם בהתמודדות עם רגע פחות מדובר: מה קורה כשמי שבחרנו בו לא נבחר ובהבנה שלמרות הכול-הנבחר מייצג את כולנו. כל מפגש עומד גם בפני עצמו, אך יחד הם בונים תמונה אחת שלמה.

◀ המסע בשש תחנות

מפגש	הנושא	הרעיון המרכזי
1	מתי ומה אני בוחר?	הבחירה נוכחת בכל רגע, ולכל אחד יש כוח לבחור
2	איך אני בוחר?	שיקולי דעת וקבלת החלטות, בלי לפגוע בזולת
3	כשבוחרים אחרת ממני	שיח מכבד ולגיטימיות לדעות שונות
4	הנציג שמדבר בשמי	למה צריך נציג? ואילו ערכים נרצה שיהיו לו?
קיום בחירות למועצת התלמידים		
5	כשמי שבחרתי בו לא נבחר	התמודדות עם אכזבה, והנבחר של כולם

מתי ומה אני בוחר?

◀ מטרה

התלמידים יזהו שהבחירה נוכחת במצבים שונים בחייהם ויחוו את עצמם כבעלי כוח לבחור.

◀ עזרים

דף "מפת הבחירות שלי" (נספח א') מודפס לכל תלמיד

◀ הכנה מוקדמת

סידור המרחב כך שיתאפשר מעבר חופשי בין התלמידים.

◀ מהלך

פתיחה במליאה

הצגת השאלה: אילו בחירות אנחנו מבצעים ביום-יום (בגד, מאכל, משחק, פעילות, שותפים למשחק ועוד)?

הבחירה איננה אירוע נדיר. היא חלק מחיי היום-יום.

עבודה אישית

נמקד את המבט בארבעה רגעים קבועים שחוזרים אצל כולם: בבוקר, בהפסקה, אחרי בית הספר ובזמן החופשי. הזמנת התלמידים למלא במפת הבחירות האישיות את הבחירות השונות שיש להם במהלך היום: בבוקר, בהפסקה, אחרי בית הספר ובזמן החופשי או בחוג.

מפגש בחירות דומות

התלמידים מסתובבים במרחב ומחפשים חברים שכתבו דברים דומים בכל שלב: בבוקר, בהפסקה וכולי. משתפים בקצרה.

שיח

בישיבה במעגל התלמידים מציגים חיבורים שנוצרו, ודנים על הנושאים הבאים:

- האם מצאתם הרבה חברים שבחרו כמוכם, או מעטים?
- באיזה זמן ביום היה הכי הרבה דמיון? ובאיזה הכי הרבה שוני?
- האם הופתעתם לגלות כמה בחירות אתם עושים ביום בלי לשים לב?
- אילו בחירות אני בוחר ומחליט לבד?
- איך אני מרגיש כשיש הרבה אפשרויות?
- מתי בחירה נעשית קשה?
- האם הייתה בחירה שהתחרטתם עליה? מה עשיתם אחר כך?

סיכום

לכל אחד מאיתנו הכוח לבחור גם בדברים הקטנים; כל אחד בוחר אחרת, ואין בחירה אחת נכונה. חלק מהבחירות אנחנו עושים לבד ובחלק מתייעצים.

מפת הבחירות שלי

בכל יום אנחנו בוחרים מספר פעמים, לפעמים בלי לשים לב. בחרו שני זמנים לפחות וכתבו בחירה שביצעתם

1

בבוקר

2

בהפסקה

3

אחרי יום הלימודים

4

בזמן החופשי או בחוג

איך אני בוחר?

◀ מטרה

התלמידים יתרגלו עצירה לפני החלטה ובחינת שיקולים שונים, ויזהו שלכל אחד סדר עדיפויות משלו.

◀ עזרים

מצגת מלווה (נספח א')

◀ הכנה מוקדמת

פינוי מקום במרחב למפגש החברתי שבו אפשר לנוע.

◀ מהלך

פתיחה במליאה

נזכיר את המשימה מהמפגש הקודם שבה שמנו לב לבחירות שאנחנו עושים במודע, ונזמין את התלמידים לבדוק מה עומד מאחורי הבחירות שלהם.

מפגש חברתי

הצגת הדילמה הראשונה במצגת המלווה, והנחיית התלמידים לזוז אל הצד של האפשרות שהיו בוחרים בה. בקשה מנציג אחד או שניים מכל צד להסביר מדוע בחרו כך, ורישום הסיבות שעולות על הלוח. מעבר לשקופית הבאה וחזרה על התהליך. הגעה למסקנה יחד עם התלמידים שהסיבות החוזרות הן השיקולים שלנו וכי גם כשבוחרים באותה דרך, השיקולים עשויים להיות שונים.

שיח

נדון עם התלמידים:

- האם לכולנו אותם שיקולים?
- מה עוזר לנו להחליט כשאנחנו מתלבטים?
- האם שיקול דעת אחד תמיד מנצח?

סיכום

בחירה טובה היא בחירה ששקלנו, כזו שמביאה לידי ביטוי את מה שחשוב לנו ואת סולם הערכים שלנו וכזו שאינה פוגעת באחרים.

קישור למצגת "מה כדאי לי לעשות"

מפתח ה"ב
החינוך לחיים בחברה

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף בכיר חינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מה כדאי לי לעשות?

בוקרים - מסע ערכי אל עולם הבחירות
מפגש שני, נספח א'

כשבחרים אחרת ממני

מטרה

העלאת המודעות לכך שאפשר להחזיק בדעות שונות ושיש מקום לכל דעה כל עוד היא נאמרת בצורה עניינית ומכבדת תוך הקשבה סבלנית.

עזרים

כרטיסיות מודפסות לציר הדעות (נספח א')
דבק נייר עבה ליצירת ציר על גבי הרצפה
כרטיסי רמזור לשיח מכבד (נספח ב'). עותק מודפס לכל תלמיד.

הכנה מוקדמת

הכנה לפעילות: יצירת "ציר הדעות" על רצפת הכיתה והדבקת שני שלטי הקצה "מסכים מאוד" מול "לא מסכים בכלל".

מהלך

פתיחה במליאה

הצגת "ציר הדעות": קו שאפשר לעמוד לאורכו בכל נקודה. קצה אחד שלו "מסכים מאוד" והקצה השני "לא מסכים בכלל". ככול שמסכימים עם האמירה המוצגת - יש לעמוד קרוב יותר לקצה "מסכים מאוד", וככול שמסכימים פחות - יש לעמוד קרוב יותר לקצה השני.

התנסות

הקראת משפטים המציגים העדפות ועמדות שונות, למשל:

- "גלידה טעימה יותר מארטיק קרח"
 - "בחורף נעים יותר מאשר בקיץ"
 - "עדיף לשחק בחוץ מאשר לשחק במשחק דיגיטלי"
 - "קריאת ספר מעשירה אותנו יותר מאשר צפייה בתוכנית טלוויזיה"
 - "ילדים בוגרים קל יותר לגלות אחריות מאשר לילדים צעירים".
- כל תלמיד עומד בנקודה כלשהי בציר הדעות בהתאם למידת ההסכמה שלו עם האמירה שהוצגה (מ"לא מסכים בכלל" ועד "מסכים מאוד").

שיח

- איך הרגשתם כשעמדתם בנקודה על הציר שבא עמדו ילדים נוספים? מדוע?
- איך הרגשתם כשעמדתם על נקודה כלשהי לבד? מדוע?
- מה למדתם מההתנסות?
- הביאו דוגמאות לאי הסכמות בחיי הכיתה. כיצד אתם מרגישים כשילדי הכיתה חושבים אחרת מכם בנושאים שונים? מדוע?
- האם אפשר לכבד מישהו גם כשלא מסכימים איתו? כיצד זה בא לידי ביטוי בכיתה?

הצגת כרטיסי הרמזור: אמירות מכבדות בירוק, כמו "לדעתי" ו"אני חושב אחרת", לצד אמירות פוגעניות באדום, כמו "אתה טועה" ו"שטויות". נדגיש שהכבוד עובר לא רק במילים אלא גם בשפת הגוף ובנימת הקול, במבט, בהבעת הפנים ובתנועת היד.

התנסות

בחירת נושא שמעורר דעות שונות בכיתה. למשל: תכנון יום כיף כיתתי.
תלמידים שדעתם מנוגדת מתחברים לזוגות וכל אחד מנסה לשכנע את חברו
בעמדתו בעזרת הרמזור לשיח המכבד (נספח ב'). המטרה היא לומר את הדעה
בכבוד ולהקשיב באמת לצד השני. אפשר לחזור על כך עם נושא נוסף.

סיכום

ניסוח שניים או שלושה כללי שיח מכבד שיישארו תלויים בכיתה.

מסכים ומאז

לא מסכים
אכל

מבוא

מפגש 1

מפגש 2

מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

שיח מכבד

הקשבתי לדבריו.
בכל זאת אני חושב אחרת, לדעתי...

אני מכבד את דעתך,
אך דעתי שונה...

הדברים שאמרת הגיוניים,
אבל אני חושב ש...

מענין, לא חשבתי על זה,
ובכל זאת לדעתי...

אני לומד ממך,
אבל אני רואה את זה אחרת...

מקשיבים • מכבדים • משוחחים

שיח פוגע

שטויות!

אתה טועה!

זה מה שאתה חושב?!

אתה תמיד...

לא נכון!

מילים פוגעות לא עוזרות לאף אחד
בוחרים לדבר בכבוד

הנציג שמדבר בשמי

◀ מטרה

שיח על נציגים נבחרים של הקבוצה תוך הבחנה בין מאפיינים חיצוניים לבין ערכים.

◀ עזרים

דף עבודה אישי (נספח א')
בנק ערכים ומאפיינים וכרטיסים ריקים (נספח ב')

◀ מהלך

פתיחה במליאה

לפני שנים רבות, ביוון העתיקה, נולד רעיון חדש: העם יכול לבחור מי יוביל אותו ויקבל החלטות בשמו. לרעיון הזה קראו דמוקרטיה – מילה שפירושה "שלטון העם". בדמוקרטיה, האזרחים בוחרים את הנציגים שלהם. הנציגים אמורים להקשיב להם, לפעול למענם ולהביא בחשבון את הצרכים ואת הרצונות של אנשים רבים. הבחירות מאפשרות לאזרחים להשפיע על הדרך שבה המדינה מתנהלת. לאחר כמה שנים מתקיימות שוב בחירות, והאזרחים יכולים לבחור אם להמשיך לתת אמון בנציגים שלהם או לבחור בנציגים אחרים.

עבודה אישית

מאחר שהנציג פועל בשם אחרים חשוב שתכונות מסוימות יאפיינו אותו. כל תלמיד כותב שלוש תכונות שחשוב לו שיהיו בנציג הנבחר למועצת תלמידים (נספח א').

מעבר

הדפים נאספים והתכונות שעלו בהם מועתקות אל כרטיסים ריקים ומצורפות לבנק הכרטיסים המוכן.

מיון ושיח

מיון מספר כרטיסים לשני טורים (ערכים מול מאפיינים) והזמנת התלמידים להסביר את הסיבה לחלוקה זו ולהציע חלוקה נוספת.
כל קבוצה תוסיף ערך או מאפיין לטור המתאים ותנמק זאת.

פעילות בקבוצות

כל קבוצה בוחרת ערך מתוך הרשימה ומנמקת מדוע חשוב שערך זה יאפיין את נציג מועצת התלמידים.

סיכום

בוחרים נציג לפי ערכים ומעשים, לא לפי פופולריות או מראה, כי הוא זה שיפעל וידבר בשם כולנו.

לרשות הרכזת החברתית קיים מדריך מעשי לנהגת התלמידים בו פירוט על תהליכי הבחירה וליווי ההנהגה. לקישור לחוברת "[הנהגת התלמידים- מדריך מעשי לרכזת החברתית](#)"

הנציג שלי... הנציגה שלי

אילו תכונות חשובות שיהיו לנציג או לנציגה הכיתתית?

1

התכונה:

בחרתי בתכונה זאת מפני ש..

2

התכונה:

בחרתי בתכונה זאת מפני ש..

3

התכונה:

בחרתי בתכונה זאת מפני ש..

נספח ב' - בנק ערכים ומאפיינים וכרטיסים ריקים, להדפסה ולגזירה

יושרה

אמינות

הגינות

כבוד

נדיבות

אומץ

לב טוב

סבלנות

תחרותיות

החלטיות

נחישות

חוש הומור

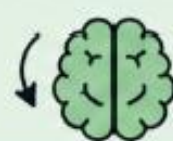
גבוה

שרירי

גמישות מחשבית

נספח ב' - בנה ערכים ומאפיינים וכרטיסים ריקים. להדפסה ולגזירה

מבוא

מפגש 1

מפגש 2

מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

אחריות

הקשבה

שוויון

עזרה לזולת

יצירתיות

לבוש יפה

מראה נאה

נספח ב' - בנק ערכים ומאפיינים וכרטיסים ריקים, להדפסה ולגזירה

מבוא

מפגש 1

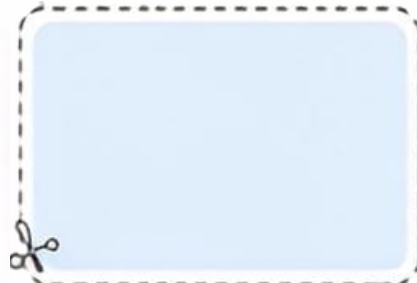
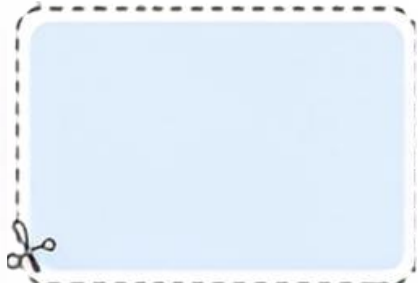
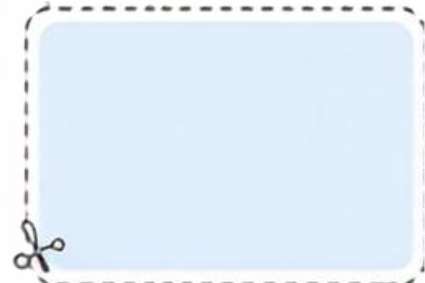
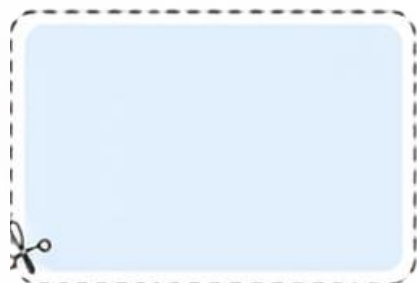
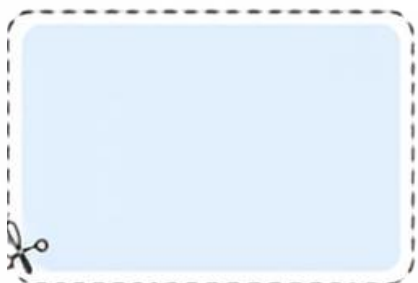
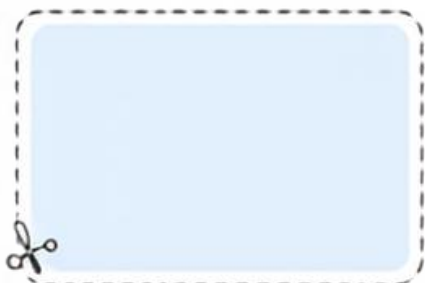
מפגש 2

מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

בוחרים נציגים למועצת התלמידים

ארבעת המפגשים הראשונים הם הכנה לתהליך הבחירות למועצת התלמידים.
מפגשים אלה מתמקדים במספר מסרים:

- לבחור מתוך שיקול דעת
- לבחור לפי ערכים ומעשים ולא לפי פופולריות או מראה
- לשמור על שיח מכבד גם כשלא מסכימים
- לזכור שהנבחר מייצג את כולם

מומלץ לשוחח על גם על נוהלי ההצבעה: בחירה חשאית, אישית וחופשית וקול שווה
לכל אחד.

לאחר הבחירות מקיימים מפגש נוסף כדי לשוחח על השלכות הבחירה.

כשמי שבחרתי בו לא נבחר

מטרה

התמודדות עם אכזבה והבנה שהנבחר מייצג את כולם

עזרים

קומיקס "הקול של כולם: דניאל והשיעור בדמוקרטיה" (נספח א')
כרטיסי רגשות (נספח ב').

מהלך

פתיחה במליאה

סיכום תהליך הבחירות ובירור מה מרגישים ומה עושים כשמאוכזבים מהתוצאות.

קריאת קומיקס ושיח

נקרא את הקומיקס ונעצור לדון ברגשותיו של דניאל כהזדמנות להכיר "רגשות מורכבים". דניאל חווה במקביל שמחה על ניצחונו של ינאי, אכזבה מהפסדה של מעין, כעס על חוסר ההגינות, ובלבול מהסתירה שבתחושותיו. דרכו נמחיש כי רגשות שונים ואף מנוגדים יכולים להתקיים יחד באופן טבעי לחלוטין, ואין כל צורך

זה קרה גם לי!

התלמידים ייזכרו במקרה שבו רצו דבר מה (משחק, החלטה או מועמד) והקבוצה בחרה אחרת. בעזרת כרטיסי רגשות הם ישתפו בזוגות את התחושות שחוו (ניתן לבחור מספר כרטיסים לרגשות מעורבים).

שיח

מתוך הסיפור ומתוך החוויות שעלו, מה עוזר לנו כשהקבוצה בוחרת אחרת? נלמד מהדמויות: מדניאל - שלכל קול ערך שווה וכל דעה היא לגיטימית; וממעין - את היכולת לקבל את התוצאה בכבוד ולהמשיך לתרום. נזכיר (בהמשך למפגש 4) שהנבחר מייצג את כולם, ולכן גם מי שהתאכזב נשאר שותף מלא. לסיכום השיח נשאל: כיצד נוכל להמשיך להשפיע ולתרום למרחב הבית-ספרי, גם כשהמועמד שלנו לא נבחר לתפקיד?

קישור לקומיקס

הקול של כולם: דניאל והשיעור בדמוקרטיה

בוקרים - מסע ערכי אל עולם הבחירות
מפגש חמישי, נספח א'

מבוא

מפגש 1

מפגש 2

מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

מבוא

מפגש 1

מפגש 2

מפגש 3

מפגש 4

בחירות

מפגש 5

כעס

תסכול

קנאה

תחושת אי-צדק

חוסר אונים

פחד

בושה

מועקה

תחושת בדידות

הקלה

תקווה

אהבה

שלווה

הכרת תודה

אופטימיות

